Fitxa tècnica d'actuació

Aplicació de la taxa de residus justa i no deficitària

Fraccions	No aplica	**Tipus d'actuació**	Transparència i fiscalitat
Categoria	Fiscalitat ambiental	**Zona d'implementació**	Tots els municipis

Aspectes clau

La normativa obliga a les entitats locals a establir una **taxa no deficitària** i impulsa la **implementació de sistemes de pagament per generació.**

La taxa justa permet establir una **quota individualitzada** alineada amb el principi de "qui contamina paga".

A Catalunya, l'aplicació del pagament per generació només es considera vàlid **mitjançant models de recollida que permetin la identificació**, com el porta a porta o els contenidors tancats.

Context i justificació

El marc normatiu europeu i estatal en matèria de residus municipals estableix un escenari cada cop més exigent per a les entitats locals, tant pel que fa al compliment d'objectius de preparació per a la reutilització i reciclatge, com a l'aplicació d'instruments econòmics que afavoreixin l'assoliment d'aquests.

La Directiva 2008/98/CE obliga als Estats membres a fer ús d'instruments econòmics que impulsin el principi de la jerarquia de residus, entre els quals destaquen els **sistemes de pagament per generació** (PxG) orientats a incentivar i millorar la separació en origen. Aquest és un mecanisme que busca individualitzar la responsabilitat de cada habitatge o activitat econòmica segons el seu comportament de generació i separació dels residus.

La transposició d'aquests principis a la normativa estatal es fa a través de la Llei 7/2022, de 8 d'abril, de residus i sòls contaminats per a una economia circular, la qual obliga a totes les entitats locals a implementar abans de l'abril de 2025 "*una taxa o, si escau, una prestació patrimonial de caràcter públic no tributària, **específica, diferenciada i no deficitària, que permeti implantar sistemes de pagament per generació i que reflecteixi el cost real**, directe o indirecte, de les operacions de **recollida, transport i tractament dels residus**, inclosos la vigilància d'aquestes operacions i el manteniment i la vigilància posterior al **tancament dels abocadors**, les **campanyes** de conscienciació i comunicació, així com els **ingressos** derivats de l'aplicació de la responsabilitat ampliada del productor, de la venda de materials i d'energia*", segons indica l'article 11. En termes conceptuals, el model tributari que integra i permet aplicar tots aquests requisits és la **taxa justa**.

Addicionalment, l'article 25 de la Llei 7/2022 estableix una priorització pels **sistemes de recollida que facilitin l'aplicació del PxG**, com el sistema porta a porta o contenidors intel·ligents. Aquests sistemes permeten una traçabilitat directa i individualitzada de l'ús del servei, possibilitant la vinculació de la conducta de cada persona usuària amb una quota específica. Així, en coherència amb el principi de "qui contamina, paga", la **taxa justa** fa possible la implementació efectiva dels sistemes PxG.

En un context de falta de precisió i heterogeneïtat d'interpretacions de la llei, el Ministeri de Transició Ecològica i el Repte Demogràfic, amb la participació del Ministeri d'Hisenda i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP), elabora el document: *Qüestions rellevants en relació a l'establiment i la gestió de la taxa local de residus sòlids urbans*. Aquest document actua com a guia per a facilitar la interpretació normativa i implantació d'aquestes noves obligacions envers la taxa de residus municipals.

Requisits tècnics per a la implementació dels models i principals diferències

En el marc regulador actual, l'aplicació del model de **taxa justa** és fonamental per a garantir el finançament real i no deficitari del servei municipal de gestió de residus, incentivar conductes responsables i aplicar el principi "qui contamina, paga".

S'estableixen 3 nivells de sistemes vinculats al PxG: **elemental, mitjà i avançat**.

- **Model elemental**: Reduccions sobre una quota única basades en **comportaments ambientals**, com l'ús de les deixalleries, participació en nous sistemes de recollida separada (biorresidus, oli vegetal usat, residus tèxtils) i compostatge domèstic.
- **Model mitjà:** Combinació d'una quota bàsica amb una quota variable vinculada al **comportament de zones del municipi**, utilitzant criteris tècnics o estadístics basats en dades de generació i qualitat de la separació.
- **Model avançat**: Individualització de la quota mitjançant una part bàsica i una part variable associada a la **separació i generació real de residus de cada persona usuària**. Aquest sistema s'implementa a través de sistemes de recollida porta a porta o amb contenidors intel·ligents que permeten identificar i registrar la participació de cada persona usuària o activitat comercial.

La implementació dels sistemes vinculats al PxG requereix la incorporació de mecanismes eficients de **control, monitoratge i gestió de dades** que permetin registrar i analitzar certa informació. Cada model difereix en el nivell de complexitat tècnica, gestió de dades, costos i compliment normatiu, entre altres aspectes que condicionen la seva viabilitat i la forma d'aplicació.

	Model elemental	Model mitjà	Model avançat
Grau dificultat tècnica i operativa	Baixa dificultat d'implementació.	Mitjana dificultat d'implementació.	Elevada dificultat d'implementació.
Gestió de dades i monitoratge	Bàsica, registre de reduccions puntuals.	Necessària l'agregació per grups i càlcul estadístics.	Avançada registre individual d'aportacions, càlcul automàtic de quota.
Grau d'individualització	No hi ha control sobre el comportament individual en la gestió dels residus.	Considera comportament grupal basat en estadístiques.	Permet la individualització segons el comportament en la gestió dels residus.
Costos econòmics i inversió inicial	Baix cost econòmic. Ni inversió tecnològica ni administrativa.	Mità. Requereix sistemes de registre i processaments de dades per zones	Alt. Inversió inicial en infrastructurea software per a la gestió de dades, així com recursos humans.

La necessitat de monitoratge i gestió de dades és el factor clau que diferencia els tres models. El model elemental requereix només de registres puntuals, mentre que el mitjà introdueix un seguiment estadístic per zones, sense arribar a tenir un control individualitzat de les dades. El **model avançat** és l'únic que necessita nodrir-se d'un **registre individualitzat** que incorpori criteris de càlcul de comportament envers la gestió dels residus.

Així mateix, existeix una correlació directa entre la dificultat operativa i la inversió necessària per a la seva implementació. El model elemental i mitjà són els més assequibles, ja que no requereixen d'infraestructura tecnològica complexa. En canvi, el **model avançat**, implica una **inversió significativa** en tecnologia, software i recursos humans, per a tractar totes les dades individualitzades, convertint-se en el model amb una dificultat d'implementació més alta.

Per tant, l'elecció del model PxG ha de basar-se en una **equilibri** entre capacitat operativa, disponibilitat pressupostària i objectius estratègics.

Com implementar la taxa justa a Catalunya?

Segons els criteris de l'Agència de Residus de Catalunya (ARC), publicats a la *Nota interpretativa de l'Agència de Residus de Catalunya sobre els aspectes tècnics de la regulació relativa a les taxes de residus com a taxes justes*, **només el model avançat s'identifica com a compatible per a l'aplicació d'una taxa justa**. Aquest model compleix plenament amb la Directiva 2008/98/CE, ja que permet imposar taxes en funció de la quantitat real de residus generats i ofereix incentius per a la correcta separació en origen (Annex V: Exemples d'instruments econòmics i altres mesures per a incentivar l'aplicació de la jerarquia de residus).

Els models **elemental** i **mitjà**, en canvi, s'emmarquen com a **sistemes d'incentius complementaris**, però no com a sistemes de PxG. Això es deu a que no estableixen una relació directa entre la generació real de residus de cada persona usuària i la quota a pagar.

En conseqüència, la implementació d'una taxa justa a Catalunya requereix **sistemes d'identificació individualitzada**, és a dir, **models de recollida selectiva eficients**, com el porta a porta o contenidors intel·ligents. Només amb aquests sistemes és possible aplicar una part variable de la taxa vinculada a la generació real de residus, complint així amb els requisits normatius i assegurant equitat i transparència.

Per assegurar l'èxit de la implementació de la taxa justa, **la comunicació amb la ciutadania és un factor clau**. Explicar de manera clara, transparent i propera els canvis en el sistema, els beneficis de separar correctament els residus i com es calcula la quota ajuda a generar **acceptació social**, facilita la transició cap al PxG i promou conductes responsables entre la població.

L'ARC proporciona un Kit digital d'eines de comunicació per ajudar als ens locals a informar a la ciutadania sobre la taxa de manera clara i atractiva, unificant els missatges a través de la campanya *"Que s'emportin la teva brossa no té preu, però sí un cost"* .

Aquest material inclou:

- Documents explicatius i d'ajuda amb **preguntes freqüents** sobre la taxa de residus.
- **Cartells personalitzables** amb la possibilitat d'incloure el logo de l'ajuntament.
- **Banners, imatges i càpsules** per a xarxes socials (Instagram, LinkedIn).

Així doncs, aquest conjunt d'eines facilita que els ajuntaments comuniquin de manera efectiva el cost de no separar els residus, l'objectiu del PxG i la justificació de l'ajust de la taxa, promovent una participació ciutadana més activa i responsable.

Casos d'èxit a Catalunya

A Catalunya, hi ha diversos municipis i comarques que han implementat amb èxit la **taxa justa de residus**.

Els següents exemples il·lustren com aquests han aplicat la taxa justa mitjançant sistemes de recollida avançats de PxG, com el **porta a porta** i els **contenidors tancats amb identificació**.

1) Mataró

Mataró és un exemple de ciutat gran que ha adaptat la taxa justa de residus i ha incorporat incentius per a fomentar un conductes responsables. La ciutat combina recollida **porta a porta** en zones residencials i comerços (amb identificació mitjançant TAG o xip) amb **recollida selectiva mòbil**.

Aquests sistemes permeten obtenir dades detallades sobre la **generació individualitzada de residus**, possibilitant calcular una **taxa ajustada a la realitat de cada habitatge o comerç**. A més, apliquen reduccions **addicionals** per l'ús de la deixalleria o la participació en programes d'autocompostatge, , reforçant els incentius per a la participació.

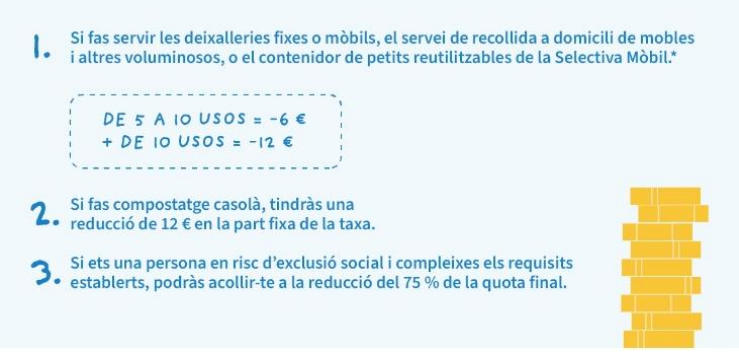

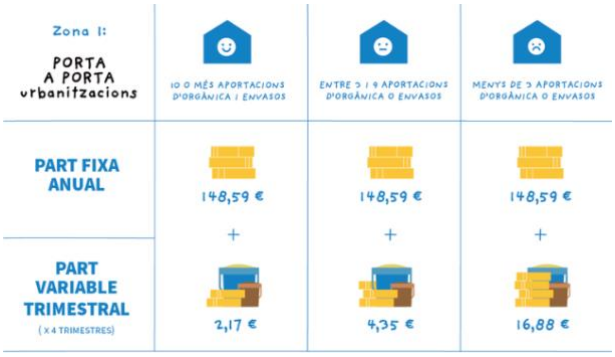

Font: Web Ajuntament de Mataró.

2) Urgellet

La Mancomunitat d'Escombraries de l'Alt Urgell gestiona la recollida de residus per diversos municipis de la comarca. Aquest consorci ha establert un **model de taxa justa** amb quota fixa i quota variable.

Aquesta última incorpora un component incentiu al dependre de la participació de cada habitatge en els sistemes de recollida eficients establerts. Els habitatges que utilitzen correctament els **contenidors tancats amb identificació** (fracció orgànica i resta) obtenen **descomptes sobre la taxa**, premiant la recollida selectiva i reduint la generació de residus de la fracció resta.

Aquest model permet incentivar la participació activa de la ciutadania i millorar la qualitat global de la separació selectiva a la comarca.

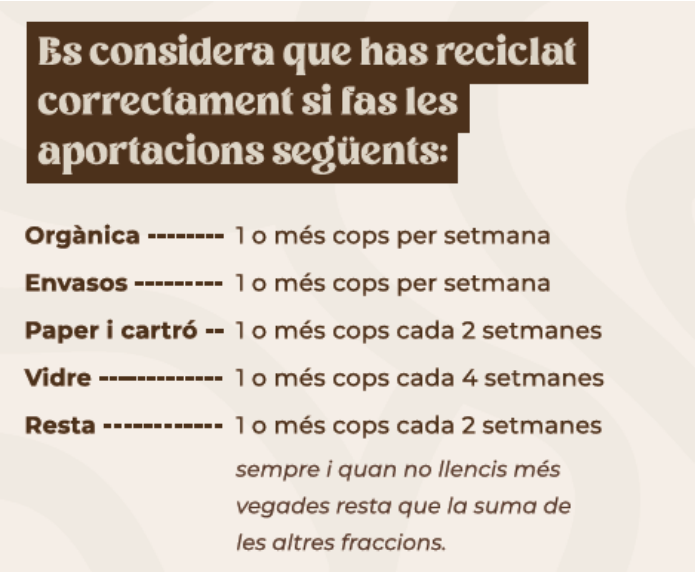

Font: Web Mancomunitat d'Escombraries de l'Urgellet.

3) La Selva

A la comarca de la Selva, molts municipis han adoptat la **recollida porta a porta** com a model principal, utilitzant sistemes d'identificació mitjançant TAG o xips incorporats als cubells. Aquest sistema ofereix un control real de les aportacions de cada habitatge, facilitant **l'aplicació d'un sistema de taxa justa** alineada amb els criteris de PxG.

- D'una banda, s'estableix una **quota fixa** destinada a cobrir el cost del servei mínim.
- D'altra banda, es calcula una **quota variable** en funció del nombre d'aportacions que cada habitatge realitza a la fracció resta, **premiant les aportacions d'orgànica.**
- També es tenen en compte les **entrades a les àrees d'aportació tancades** amb clauers per al càlcul de la quota variable.

Aquest model permet vincular de manera efectiva la taxa a la generació real de residus, reforçant els incentius per a la recollida selectiva i fomentant la participació ciutadana.

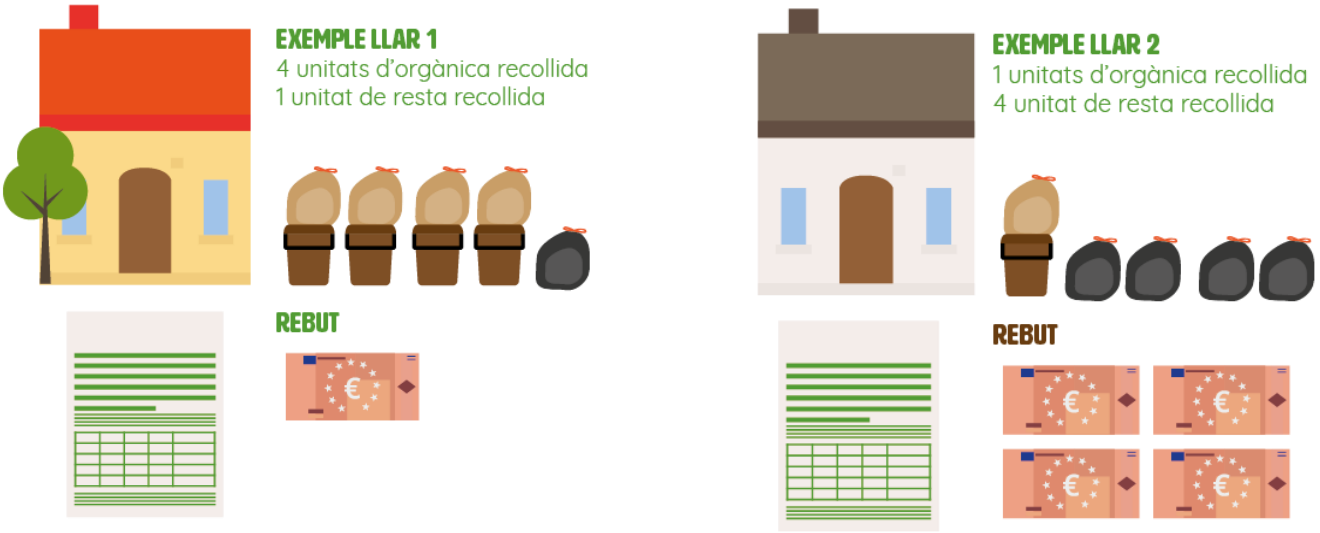

Font: Web La Selva Recicla.

Factors clau d'èxit

- **Compromís normatiu**: La implantació de la taxa justa exigeix una aposta decidida de les entitats locals per adaptar el servei i garantir-ne el compliment legal.
- **Model de recollida avançat**: La utilització de sistemes com el porta a porta o els contenidors intel·ligents és imprescindible per a identificar persones usuàries i vincular la quota al comportament real.
- **Gestió i monitoratge de les dades**: Cal disposar d'eines tecnològiques capaces de registrar i individualitzar aportacions per a generar dades fiables pel càlcul de la taxa.
- **Càlcul individualitzat de les quotes**: Es requereixen softwares específics que processin la informació i apliquin les regles de càlcul per a determinar la quota individual.
- **Incentius econòmics**: Els models elemental i mitjà continuen essent útils com a sistemes de suport per reforçar la participació i la millora del comportament ambiental.
- **Comunicació i sensibilització**: Una informació clara i continuada sobre el funcionament i els beneficis de la taxa justa facilita l'acceptació ciutadana d'aquests nous sistemes.
- **Adaptació progressiva**: Possibilitat d'iniciar models menys exigents (elemental i mitjà) i evolucionar cap al model avançat, adaptant la implantació a la disponibilitat tècnica i econòmica del municipi.

Enllaços d’interès

Qüestions rellevants en relació amb l'establiment i la gestió de la taxa local de residus sòlids urbans

Nota interpretativa de l’Agència de Residus de Catalunya sobre els aspectes tècnics de la regulació relativa a les taxes de residus com a taxes justes

Resum de les orientacions del Ministeri d’Hisenda per a l’elaboració de la taxa de residus del 2025 - Medi Ambient - Diputació de Barcelona

Llei 7/2022, de 8 d’abril, de residus i sòls contaminats per una economia circular

Jornada en línia, ARC. Nº40. Nou aplicatiu per reportar els càlculs que justifiquen les taxes de residus

Jornada en línia, ARC. Nº42. Recollida Selectiva amb models d’alta eficiència: porta a porta i contenidors tancats. Situació actual i aspectes clau
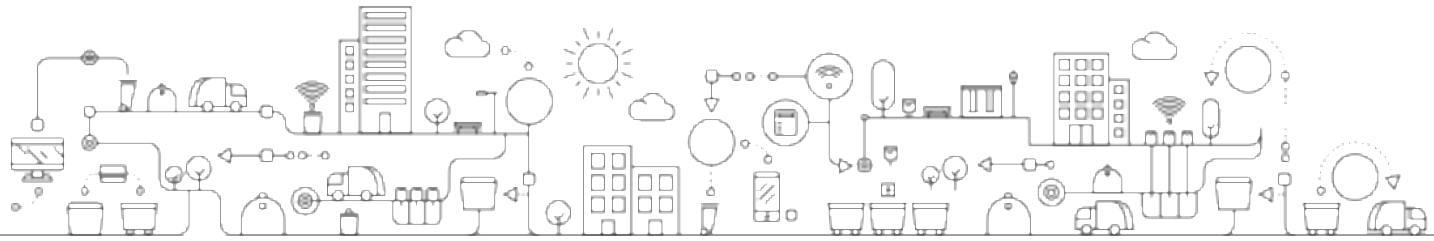
Jornada en línia, ARC. Nº38. Recollida selectiva amb models d’alta eficiència